

Nostalgia poveștilor de spus la gura sobei

Să recunoaștem : oricât am fi de ocupați , oricât ne-ar chinui gândurile , grijile, simțim , mai ales acum , la ceas de iarnă , nevoia clipelor de liniște , visând la tihna dată de căldura focului din sobă și de lectura unor cărți care să ne aducă pacea în suflet . Fiecare din noi trăiește nostalgia unor astfel de momente , a lecturilor din Sadoveanu și Alecsandri , poate și din Bacovia (pe care ni-l aduce în fiecare iarnă în case radioul prin melodia cântată de Nicu Alifantis pe versurile celebrului poem **Decembrie**) .

Și pentru că cei mai mulți nu avem un astfel de „refugiu”, cu sobă pe lemne ori cu cămin în care să joace flăcările focului, ne căutăm , cât mai avem timp și dispoziție, bucuria în lecturile de la lumina veiozei din sufragerie sau din dormitorul blocului în care locuim.

În avalanșa cărților de literatură contemporană, volumele de „citit la gura sobei” au devenit un fel de **rara avis**, scriitori noștri considerându-le depășite ori mai puțin demne de luat în seamă .Cine se mai gândește azi să scrie simplu , pe înțelesul tuturor cititorilor , alegându-și subiecte din viața noastră de toate zilele? Răspunsul se poate bănuși și întrebarea noastră retorică aproape că nu mai are sens.

Și totuși ... Și totuși în multitudinea titlurilor apărute de sfârșitul anului trecut am aflat și unul care ne-a atras atenția în primul rând prin copertă (pe care e desemnată o frumoasă casă de țară) , apoi prin generic **Conacul dintre vii** . autorul ei este Culiță Ion Ușurelu , iar editura la care a apărut se cheamă „Rafet”, funcționează în Râmnicul Sărat și este condusă de poetul Constantin Marafet.

Fără îndoială că marea masă a cititorilor de literatură și chiar și cititorii noștri literari cu pretenții și cu rubrici prin reviste n-au **ce și cum scrie**, deși, cum citim pe ultima copertă a cărții, domnul Culiță Ion Ușurelu a mai publicat până acum două romane (**Profesorii. Suplinind au dobândit**, 1997; **Cerșetori în loden**, 1999), un volum de eseuri (Multum in parvo. Mic tratat despre perfecțiune , 2001 , i s-a jucat o piesă de teatru (**Generații**, 2004) și este conducătorul unei reviste („Salonul literar”) , pe care reușește să și-o finanțeze singur din salariul lui de profesor în Vrancea.

Conacul dintre vii , culegere de proze scurte ne-a trimis numaidecât cu gândul la **1001 de nopți** , la **Decameronul**, ori mai aproape de noi , la **Hanul Ancuței** de Mihail Sadoveanu . Spun că ne-a dus cu gândul atât de departe fiindcă autorul cărții despre care este vorba face uz de același procedeu pe care l-au folosit odinioară și cei ce au scris amintirile, celebrele volume de povești și povestiri.

Și aici , ca și acolo , scriitorul creează o „ramă” , „un cadru” în care se dezvoltă narațiunea. Pentru domnul Culiță Ion Ușurelu conacul dintre vii este locul în care se întâlnesc mai mulți prieteni și cunoscuți , la intervale neregulate de timp , spre a-și pierde timpul povestind întâmplările din propriile biografii ori auzite de la alții. Participanții naratori constituie , ne încredințează autorul , un fel de cenaclu , cu deosebirea că textele sunt rotite și nu citite , iar la finele lor nu au loc dezbateri, comentarii ori schimburi de impresii. Într-o oarecare măsură aceste povestiri ne-au amintit și de V. Voiculescu , cel sin povestiri.

Ca și acolo și aci vorbitorul este uneori întrerupt , câteodată ironizat , i se pun la îndoială spusele etc., acesta dar nu dezarmează , ci dimpotrivă, își continuă istorisirea până la capăt.

Subiectele domnului Culiță Ion Ușurelu sunt tot atât de diferite precum sunt și povestitorii – oamenii cu pregătire medie sau superioară : tehnicieni, femei casnice, profesori, impostori, militari în termen ș.a. Fiecare din cei prezenți la originalul „cenaclu” are o poveste a lui, ori alege o poveste din multe pe care le are în memorie , iar alegerea îi aparține în exclusivitate . Audiatorul e dispus să asculte orice , câtă vreme mai tot ce se rostește reprezintă o experiență de viață și conține o „morală” bună pentru cei de față. Unul își povestește spaimile și experiențele studențești din sesiunile de examene (**Examenul**), altul „aventura” lui prin nămeți în drumul de întoarcere la cazarmă (**Drumul morții**, povestire care iarăși ne-a trimis la V. Voiculescu , mai exact spus la povestirea **Viscolul**), un al treilea istorisește drama trăită de un tânăr înșelat de cea care ar fi trebuit să-i devină soție (**Orfanul**). Dintr-o imediată realitate – cea a tranziției – sunt inspirate texte precum **La vremuri noi, tot noi, Profesorul Petrache Dinu și Zevzecu**, în care sunt relatate scene ale căror personaje sunt vechi activiști de partid pe care conjuncturile politice ale ultimului deceniu i-a propulsat din nou în posturi și funcții privilegiate. Ariviștii, impostorii, indivizi fără merite profesionale, compromiși încă din regimul trecut se cocoată către vârful piramidei sociale ajutați de „pilele” pe care le au acolo unde trebuie. Domnul Culiță Ion Ușurelu pare a-i arăta cu degetul, neputându-și reține un oftat la gândul că oamenii cu capacități intelectuale reale, intelectuali de anume notorietate în colectivele în care lucrează stau deoparte și nu intră în politică. Desigur, și ei sunt vinovați de ascensiunea celorlalți și „oful” autorului ia pe alocuri, din această cauză, aspect de pamflet.

Două povestiri („**Mânca-v-ar Raiul!** și **Mama**), prima aducând în prim-planul atenției figura Părintelui Cleopa, iar cea de-a doua descriind avatarurile unei femei care și-a sacrificat viața și tinerețea pentru realizarea copiilor ei pe plan social, ni se par a fi cu totul deosebite. Ele dau măsura unui talent narativ de excepție. Aici autorul a găsit atât tonul, formula, dar mai ales limbajul care-l individualizează într-un context literar mai larg și-i conferă valoare și originalitate.

Receptiv la semnalele realității imediate, domnul Culiță Ion Ușurelu este, de altă parte, un bun „pictor” de scene și de moravuri (parțial Profesorul

Petrache Dinu și integral Nevetistul ni se par a fi exemplare), în linia lui Ion Băieșu și poate cu o mai pronunțată notă de ironie și umor amar.

Conacul dintre vii este o carte care te cucerește prin farmecul scriiturii, prin sinceritatea și modul foarte deschis în care este transpusă literar o realitate pe care într-un fel sau altul o cunoaștem cu toții, dar numai domnul Culiță Ion Ușurelu a cutezat s-o „așeze” în pagină.

Florentin POPESCU